

Stöd för närståendevård

Antagen av kommunstyrelsen den 14 maj 2018 § 108

Indexjusterad av socialchefen genom tjänstemannabeslut den 16 januari 2019 § 3

Indexjusterad av socialchefen genom tjänstemannabeslut den 19 december 2019 § 100

VAD INNEFATTAR STÖD FÖR NÄRSTÅENDEVÅRD?

Med närståendevård avses vård av och omsorg om en äldre, handikappad eller sjuk person som ordnas i den vårdbehövandes hem med hjälp av en anhörig eller någon annan som står den vårdbehövande nära.

Skillnaden mellan *närståendevård* och *ömsesidig hjälp* som anhöriga eller närstående personer ger varandra är att närståendevården är *mycket bindande och krävande*, dvs. en *dygnet runt vård* eller *fortlöpande daglig vård*. Med *närståendevården* avses *alltid hjälp med den personliga vården och omsorgen*, inte enbart hjälp med att uträtta ärenden utanför hemmet eller hushållsarbete.

Stödet för närståendevård omfattar i första hand de personer som behöver mest vård och vars funktionsförmåga och förmåga att klara sig på egen hand har försämrats så pass mycket att de behöver fortgående personlig vård och omsorg för att kunna bo hemma. Förutsättningen är att alternativ till stöd för närståendevård är kommunens hemvårdstjänster eller vård på anstalt.

Stöd för närståendevård beviljas inte om andra tjänster än stöd för närståendevård bättre tryggar vården och omsorgen. Sådana tjänster kan vara till exempel den hemvård som kommunen ordnar, korttidsvård, familjearbete eller att familjen är klient hos barnskyddet.

- Stöd för närståendevård består av ett *vårdarvode*, *kompletterande hälso- och socialtjänster till den vårdbehövande* och *stöd till närståendevårdaren*.
- Närståendevårdsstöd är *ingen subjektiv rätt*, kommunen fastställer grunderna för beviljande av stöd för närståendevård inom lagstadgade bestämmelser.
- Närståendevårdsstöd beviljas oberoende av den sökandes ekonomi.
- Närståendevårdsstöd beviljas inte för vård på institution.

Lagrum: Landskapslag om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om socialvård (ÅFS 1995:101)
Lag om stöd för närståendevård (FFS 2005/937).

ALLMÄNNA KRITERIER FÖR STÖD FÖR NÄRSTÅENDEVÅRD

Enligt 3 § i lagen om stöd för närståendevård kan kommunen bevilja stöd för närståendevård om *alla förutsättningarna* nedan *uppfylls*:

- Någon på grund av nedsatt funktionsförmåga, sjukdom eller handikapp eller av någon annan motsvarande orsak behöver vård eller omsorg i hemförhållande.
- En anhörig till den vårdbehövande eller någon annan som står den vårdbehövande nära är beredd att ansvara för vården och omsorgen med hjälp av behövlig service.
- Vårdarens hälsa och funktionsförmåga svarar mot de krav som närståendevården ställer.
- Närståendevården tillsammans med andra behövliga social- och hälsovårdstjänster är tillräckliga med tanke på den vårdbehövandes välbefinnande, hälsa och säkerhet.
- Den vårdbehövandes hem till sina sanitära förhållanden och övriga förhållanden är lämpligt för den vård som ska tillhandahållas där.
- Beviljande av stöd bedöms vara förenligt med den vårdbehövandes bästa.
- Den vårdbehövande godkänner närståendevårdaren.

ANSÖKAN OM STÖD FÖR NÄRSTÅENDEVÅRD

1. Ta kontakt med äldreomsorgsledaren eller socialkansliet för att få en *ansökningsblankett* eller skriv ut en ansökningsblankett från kommunens hemsida www.jomala.ax under blanketter.
2. *Vårdnadshavare* står som sökande för närståendevårdsstöd för vårdbehövande under 18 år och *den vårdbehövande* i övriga fall.
3. Fyll i blanketten, bifoga *C-läkarintyg* och skicka till *socialförvaltningen i Jomala kommun PB 2 AX- 22151 Jomala*.
4. Äldreomsorgsledaren eller socialarbetaren tar kontakt med dig och bokar in ett *hembesök* för att informera dig om närståendevårdsstöd och för att skriva en *vård- och serviceplan*.
5. Äldreomsorgsledaren eller socialarbetaren tar *beslut* om närståendevårdsstödet beviljas eller avslås på basen av läkarintyg, vård- och serviceplanen och de fastställda kriterierna för närståendevårdsstöd.
6. Den sökande *delges beslutet*. Vid beviljande av närståendevårdsstöd bokas ett nytt möte in för underskrift av *avtal om närståendevård*.
7. Vårdaren får *krysslistor* som ska fyllas i för alla dagar/månad. Krysslistorna finns även för utskrift på kommunens hemsida www.jomala.ax under blanketter. Arvodet utbetalas månatligen i efterskott på basen av beslut och redovisade krysslistor. Krysslistan bör lämnas in till äldreomsorgsledaren eller socialarbetaren senast den 5:e följande månad för att utbetalning av arvodet ska kunna ske.

Närståendevårdsstöd är en *skattepliktig inkomst* varvid vårdaren ska lämna in ett *skattekort* till kommunen.

Den som är missnöjd med tjänstemannabeslutet har rätt att lämna in ett rättelseyrkande till kommunstyrelsen inom 14 dagar efter delfäendet av beslutet. För de sökande som inte uppfyller alla förutsättningarna för beviljande av stöd för närståendevård kan tjänster enligt socialvårdslagen beviljas enligt ansökan och prövning.

Frågor och ansökan gällande närståendevårdsstöd för vårdbehövande sköts av *socialarbetaren* på socialförvaltningen, tel. 329 145 mån-fre kl. 9.00–10.30.

VÅRD- OCH SERVICEPLANEN

Enligt 7 § i lagen om närståendevård ska åtminstone följande antecknas i vård- och serviceplanen:

1. Omfattningen av och innehållet i den vård som närståendevårdaren ger.
2. Omfattningen av och innehållet i andra social- och hälsovårdstjänster som den vårdbehövande behöver.
3. Omfattningen av och innehållet i socialvårdstjänster till stöd för närståendevårdarens uppdrag.
4. Hur vården av den vårdbehövande ordnas under vårdarens ledighet, besök som hänförs till hälso- och sjukvård eller annan frånvaro.

Planering av servicen och den fortsatta bedömningen stöds även genom anteckning av:

- Den vårdbehövandes fysiska, kognitiva, psykiska och sociala funktionsförmåga.
- En bedömning av närståendevårdarens hälsa/funktionsförmåga, vårdkunskaper och hemmet som vårdmiljö.
- Målen för upprätthållande och främjande av den vårdbehövandes funktionsförmåga.
- Uppföljningstidpunkt av vård- och serviceplanen, vid behov eller minst 1 gång/år.

AVTAL OM NÄRSTÅENDEVÅRD

- Närståendevårdsstödet beviljas från *ansökningsdagen* och beviljas enligt avtal *tillsvicare*. Av särskilda skäl kan stödet beviljas för en tidsbestämd period.
- Närståendevårdsstöd beviljas för en period om minst 1 månad.
- Närståendevårdsstöd kan efter prövning i särskilda fall beviljas retroaktivt om högst 3 månader om kraven i övrigt uppfylls och särskilda skäl föreligger.
- Beslut som gäller sänkning av arvodesklass eller avslutande av avtal träder ikraft tidigast från första dagen i månaden efter beslutsdatum.
- Om närståendevården *tillfälligt avbryts* av skäl som beror på den *vårdbehövandes hälsa* som t.ex. Institutionsvistelse, sjukhusvistelse så avbryts utbetalningen av vårdarvodet efter *en månad*.
- Om närståendevården *avbryts* av skäl som beror på *vårdaren* och som inte är lagstadgad ledighet så upphör utbetalningen av vårdarvodet under vårdavbrottet. Kommunen kan säga upp avtal om närståendevårdsstöd så att det upphör 2 månader efter uppsägningen.
- Närståendevårdaren kan säga upp avtal om närståendevårdsstöd så att det upphör 1 månad efter uppsägning.
- Om den vårdbehövande eller vårdarens hälsa eller säkerhet äventyras av att avtalet fortsätter så kan avtalet upphävas omedelbart.
- Om vården har blivit obehövlig med anledning av den vårdbehövandes hälsa så upphör avtalet vid slutet på månaden. Likaså om den vårdbehövande flyttas till långvarig institutionsvård eller avlider.
- Lagen om närståendevårdsstöd innehåller *inga grunder för uppsägning* varvid det är upp till *avtalspartnerns bedömning* när denne vill säga upp avtalet.
- Närståendevårdaren eller den vårdbehövande ska meddela äldreomsorgsledaren eller socialarbetaren när en förändring sker i vården.
- Kommunen tecknar en så kallad frivillig *olycksförsäkring* för närståendevårdaren vilken kan tillämpas om en olycka drabbat vårdaren i vården av den vårdbehövande.

LEDIGHET FÖR NÄRSTÅENDEVÅRDAREN

- Närståendevårdare som vårdar en person fortgående alla dagar eller dygnet runt har rätt till 5 lagstadgade lediga dygn/månad. De 5 lediga dyggen kan tas ut varje månad eller sparas ihop till en längre ledighet. Vårdarvodet påverkas inte av den lagstadgade ledigheten. Om närståendevårdaren tar ut fler dygn än den lagstadgade ledigheten påverkas arvodet så att det utbetalas i proportion till antalet vårddagar. Om dessa dygn överstiger 5 dygn/månad så tjänas ingen lagstadgad ledighet in under den aktuella månaden.
- Den lagstadgade ledigheten kan även tas ut i kortare ledigheter som är kortare än ett dygn.
- Lagstadgad ledighet ska i förväg planeras med berörd tjänsteman.

- Vid annan ledighet än lagstadgad ledighet utbetalas arvodet i proportion till arvodet, månadens antal dagar samt antal vård dagar.
- Under närståendevårdarens lagstadgade ledighet beslutar kommunen vilka vård- och serviceformer kommunen kan erbjuda den vårdbehövande. Vård- och serviceformerna ska vara ändamålsenliga med beaktande av den vårdbehövandes vårdbehov och ålder. För de tjänster som kommunen erbjuder till den vårdbehövande under vårdarens lagstadgade ledighet kan en avgift om max 11,50 €/dygn debiteras den vårdbehövande.
- Närståendevårdare med ett lägre vårdarvode än vårdklass 1 är inte berättigade till lagstadgad ledighet, dvs. betald ledighet om 5 dygn/månad. Vid ledighet utbetalas arvodet i proportion till antalet vård dagar.

KOMPLETTERANDE HÄLSO- OCH SOCIALTJÄNSTER OCH STÖD FÖR NÄRSTÅENDEVÅRDAREN

Exempel på tjänster som vid behov kan ordnas för den vårdbehövande enligt ansökan och prövning är olika stödtjänster som t.ex. måltids-, bad-, ledsagar-, trygghetstjänster, färdtjänst, personlig hjälpare, hjälpmedel, Oasen boende- och vårdcenter k.f. (DGH), hemvård och andra hälsovårdstjänster. Ett komplement är också ÅHS:s hemsjukvård och geriatriska kliniken. Som stöd för närståendevårdaren finns äldreomsorgsledaren eller socialarbetaren tillgänglig. Stödperson/stödfamilj, service från De Utvecklingsstördas Väl (DUV), service från Ålands Omsorgsförbund (ÅOF) samt dag- eller korttidsvård kan även utgöra ett stöd både för den vårdbehövande och närståendevårdaren.

Avgifter

Avgifter för de kompletterande hälso- och socialtjänsterna uppgår till samma avgift som för övriga kommuninvånare. Under närståendevårdarens lagstadgade ledighet kan en avgift om max 11,50 €/dygn debiteras den vårdbehövande för de tjänster som kommunen erbjuder.

INDEXSKYDD

Vårdarvodets storlek justeras kalenderårsvis med en lönekoeficient som årligen fastställs för tillämpande av 7 b § i lagen om pension för arbetstagare (FFS 395/1961) (se 6 § i lagen om stöd för närståendevård).

NÄRSTÅENDEVÅRDSKRITERIERNA

Närståendevårdsstödkriterierna är indelade i två undergrupper, kriterier för *vårdbehövande under 18 år* samt för *vårdbehövande 18 år eller äldre*.

Vårdkriterier för stöd till närståendevård för vårdbehövande under 18 år

Samtliga kriterier inom en klass måste uppfyllas för att erhålla arvudet i klassen. Utöver att beakta hur bindande och krävande vården är fäster man även uppmärksamhet vid färdigheter kring kommunikation och socialt umgänge.

Klass 1. 408,09 € månad

- Den som vårdas av en närstående har ett kontinuerligt behov av vård.
- Den som får vård är en svårt handikappad eller svårt sjuk person vars dagliga vård och omsorg är särskilt krävande och bindande.
- Den vårdbehövande klarar inte själv av de dagliga aktiviteterna enligt åldersnivån utan kräver kontinuerligt särskild vård, hjälp, handledning eller tillsyn i de dagliga göromålen (till exempel i fråga om att äta, klä på sig, tvätta sig, gå på toaletten, gå och lägga sig m.m.).
- Den som får vård har svårigheter att röra sig självständigt utanför hemmet.
- Berättigar närståendevårdaren till 5 dygns lagstadgad ledighet per månad.
Avlösarservicen betalas enligt:
 - Under 5 timmar 13,43 €/gång
 - Över 5 timmar 26,89 €/dygn

Klass 2. 578,84 €/månad

- Alla kriterier för arvodesklass 1 uppfylls och närståendevårdarens arbete är tydligt fysiskt och psykiskt tungt samt mer krävande och bindande än i arvodesklass 1.
- Den vårdbehövande kräver kontinuerligt vård, hjälp och tillsyn dygnet runt.
- Den som vårdas behöver hjälp av en annan person med nästan alla aktiviteter som berör den personliga vården. Personen behöver hjälp och tillsyn i socialt umgänge samt kan kräva mycket specialvård.
- Den vårdbehövande kan inte lämnas ensam.
- Berättigar närståendevårdaren till 5 dygns lagstadgad ledighet per månad.
Avlösarservicen betalas enligt:
 - Under 5 timmar 10,45 €/timme
 - Över 5 timmar 57,12 €/dygn

Klass 3. 926,14 € /månad

- Utbetalas endast under en *tung förändringsfas* eller en *tung behandlingsfas* i vården gällande barnet, som vid t.ex. övergång från en vårdform till en annan, utskrivning från institution/sjukhus, barnet ska återhämta sig efter en svår olycka, barnet insjuknar akut i en svår sjukdom eller invalidiseras plötsligt. Kan även handla om att ett barn med en mycket krävande vård och omsorgsbehov ska börja dagis eller skola.
- Vårdaren är *kortvarigt förhindrad* att förvärvsarbeta eller studera på *heltid*.
- I enlighet med 5 § i lagen om stöd för närståendevård betalas detta arvode ut, förutsatt att vårdaren under denna tid *inte har*:
 - *arbetsinkomster som inte är ringa*;
 - *rätt till specialvårdspenning enligt 10 kap. i sjukförsäkringslagen (FSS 1224/2004) eller*;
 - *rätt till alterneringsersättning enligt 13 § i lagen om alterneringsledighet (FSS 1305/2002)*.
- Om vårdaren anför särskilda skäl kan man också avtala om ett lägre arvode. Som särskilda skäl räknas exempelvis fall där det är ekonomiskt mest fördelaktigt för vårdaren att ta emot ett lägre arvode.
- Berättigar närståendevårdaren till 5 dygns lagstadgad ledighet per månad. Avlösarservicen betalas enligt:
 - Under 5 timmar 14,55 €/timme
 - Över 5 timmar 79,52 €/dygn

Klass 4. 1 157,66 €/månad

- Specialfall.
- Barnet har ett vård- och omsorgsbehov som kräver kontinuerlig personlig vård dygnet runt, barnet kan inte överhuvudtaget lämnas ensamt, kräver en ständig närvaro av vårdaren (kan likställas med övervakningsinstrument på sjukhus, intensivvård eller palliativ vård).
- Vårdaren är *helt förhindrad* att förvärvsarbeta eller studera och vårdaren får inte någon ersättning för förlusten av förvärvsinkomsten.
- Berättigar närståendevårdaren till 5 dygns lagstadgad ledighet per månad. Avlösarservicen betalas enligt:
 - Under 5 timmar 18,86 €/timme
 - Över 5 timmar 100,96 €/dygn

Vårdkriterier för stöd till närståendevård för vårdbehövande 18 år eller äldre

Samtliga kriterier inom en klass måste uppfyllas för att erhålla ett arvode enligt den.

Klass 1. 408,09 €/månad

- Den vårdbehövande behöver dagligen hjälp med vård och/eller omsorg, inte enbart hjälp med att uträtta ärenden utanför hemmet eller hushållsarbete.
- Den vårdbehövande behöver inte vård och omsorg dygnet runt.
- Vården är bindande p.g.a. daglig beredskap.
- Den vårdbehövande kan bo ensam eller vara ensam en stor del av dygnet. Vårdaren kan ha ett heltids- eller deltidsjobb.
- Närståendevården kan ses som ett alternativ till hemvård.
- Berättigar närståendevårdaren till 5 dygns lagstadgad ledighet per månad. Avlösarservicen betalas enligt:
 - Under 5 timmar 13,43 €/gång
 - Över 5 timmar 26,89 €/dygn

Klass 2. 578,84 €/månad

- Den vårdbehövande behöver mycket hjälp i de dagliga funktionerna (t.ex. personlig hygien, påklädning, wc-besök, måltiderna och dylikt).
- Vårdbehovet är stort, men omfattar vanligen inte behov av hjälp under natten.
- Vården är bindande p.g.a. ständig beredskap.
- Den vårdbehövande klarar sig ensam en del av dagen, men kan inte bo ensam. Vårdaren kan ha ett deltidsjobb.
- Närståendevården kan ses som ett alternativ till effektiviserat serviceboende eller personlig assistans.
- Berättigar närståendevårdaren till 5 dygns lagstadgad ledighet per månad. Avlösarservicen betalas enligt:
 - Under 5 timmar 10,45 €/timme
 - Över 5 timmar 57,12 €/dygn

Klass 3. 926,14 €/månad

- Den vårdbehövande behöver fortgående hjälp i dagliga funktioner, även på natten. Vård och omsorgsbehovet är mycket stort.

- Vårdbehövande i denna kategori är beroende av annan persons insats dygnet runt. Vården är således mycket bindande.
- Den vårdbehövande klarar sig ensam enstaka timmar om dagen, men kan inte bo ensam.
- Vårdaren i denna kategori kan inte arbeta. För att vårda den vårdbehövande måste de antingen säga upp sitt arbete eller ta tjänstledigt.
- Närståendevården kan ses som ett alternativ till personlig assistans eller institutionsboende.
- Berättigar närståendevårdaren till 5 dygns lagstadgad ledighet per månad. Avlösarservicen betalas enligt:
 - Under 5 timmar 14,55 €/timme
 - Över 5 timmar 79,52 €/dygn

Klass 4. 1 157,66 €/månad

- Den vårdbehövande behöver mycket vård och omsorg, samt övervakning dygnet runt.
- Utbetalning av arvudet förutsätter att vårdaren endast har ringa arbetsinkomster, slutar förvärvsarbeta eller anhåller om tjänstledigt för att ta hand om den vårdbehövande.
- Vårdaren kan inte vara alterneringsledig (13 § i lagen om alterneringsledighet) eller erhålla specialvårdspeng (10 kap. i sjukförsäkringslagen) eller studera på heltid.
- Arvode enligt kategori 4 beviljas endast under en tung förändringsfas för den vårdbehövande. Exempel på en tung förändringsfas är terminalvård, övergång från en vårdform till en annan (t.ex. utskrivning från en institution), eller en person som återhämtar sig efter en svår olycka.
- Berättigar närståendevårdaren till 5 dygns lagstadgad ledighet per månad. Avlösarservicen betalas enligt:
 - Under 5 timmar 18,86 €/timme
 - Över 5 timmar 100,96 €/dygn

Att dessa principer överensstämmer med kommunstyrelsens beslut intygas:

Jomala den 15 maj 2018

John Eriksson
Kommundirektör

Enligt socialchefens tjänstemannabeslut av den 16 januari 2019 § 3 har ersättningarna för närståendevården justerats att gälla från 1.1.2019 i enlighet med landskapslag (2007:111) om tillämpning i landskapet Åland av närståendevårdarlagen. Socialchefens beslut baseras på kommunfullmäktiges delegering av lagstadgade indexjusteringar av stöd för närståendevård enligt § 18/13.3.2018.

Jomala den 16 januari 2019

Jan Mattsson
Socialchef

Enligt socialchefens tjänstemannabeslut av den 19 december 2019 § 100 har ersättningarna för närståendevården justerats att gälla från 1.1.2020 i enlighet med landskapslag (2007:111) om tillämpning i landskapet Åland av närståendevårdarlagen. Socialchefens beslut baseras på kommunfullmäktiges delegering av lagstadgade indexjusteringar av stöd för närståendevård enligt § 18/13.3.2018.

Jomala den 19 december 2019

Jan Mattsson
Socialchef
